

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	2
Төслийн товч танилцуулга.....	2
Усан сүлжээ.....	4
Цаг уурын хувьд	4
Хөрс ургамал, ан амьтан	5
Геологийн судалгааны түүх.....	5
2. 2022 ОНД ХИЙСЭН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖИЛ	6
3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	7
3.1. Агаар орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажил:	7
3.2. Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх ажил	7
3.3. Хөрс, ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалахад хийгдсэн ажлууд	8
3.4. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	8
3.5. Тэр бум мод хөтөлбөрийн биелэлт	12
3.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	12
3.7. Түүх соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс.....	13
3.8. Химийн бодис эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	13
3.9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	13
ДҮГНЭЛТ	17

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн товч танилцуулга

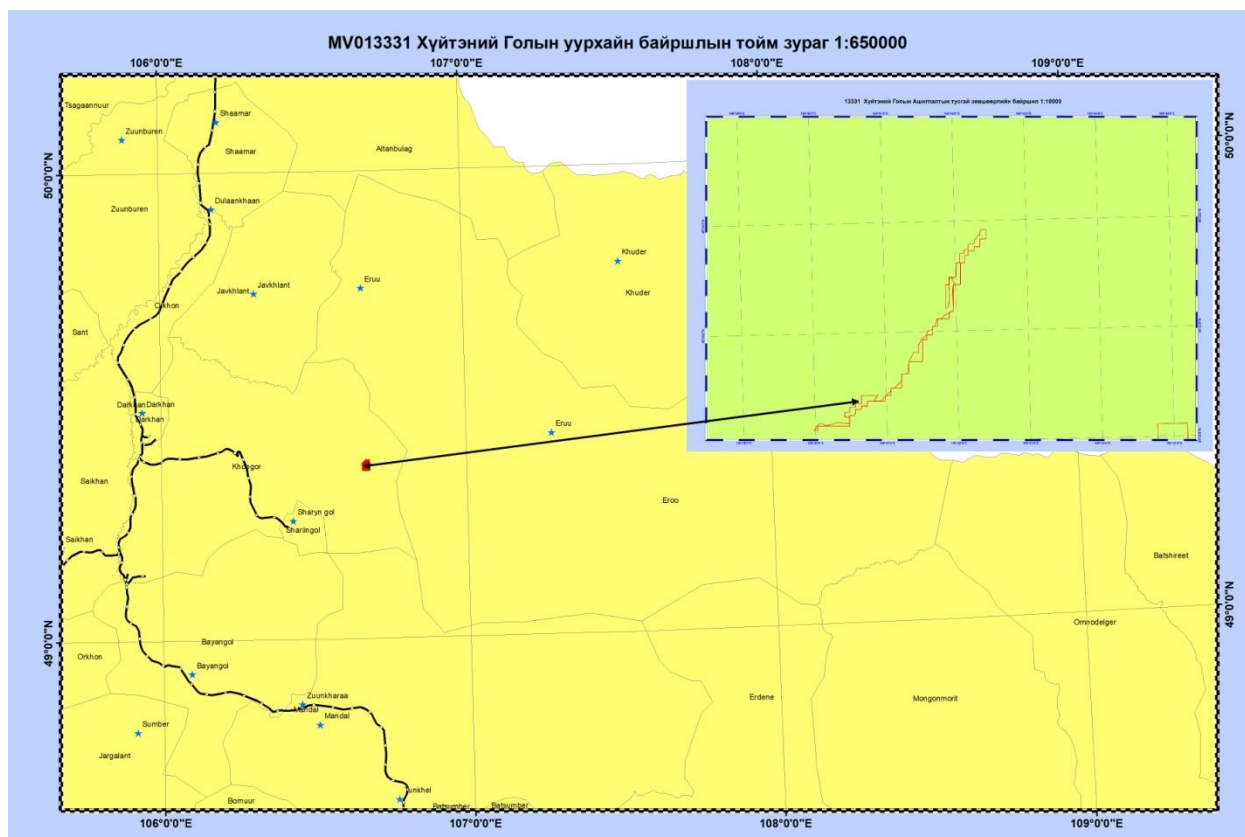
"Хүйтний гол" алтны шороон орд нь Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт байрладаг ба Улаанбаатар хотоос 215 км, Хонгор сумаас 20 км зайтай оршдог. Энэ орд нь үйлдвэр, уурхай, зам тээвэр, газар тариалан, мал аж ахуй зонхилсон Дархан Сэлэнгийн мужид оршиж байгаа бөгөөд хамгийн ойр орших суурин газар нь 45 км зайд орших 20000 гаруй хүн амтай Шарын голын нүүрсний уурхайн тосгон юм.

Хүснэгт 1. MV-013331 тоот талбайн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг			№	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек		град	мин	сек	град	мин	сек
1	106°	42'	26.21"	49°	23'	54.13"	80	106°	41'	11.6"	49°	22'	32.55"
2	106°	42'	26.06"	49°	23'	49.92"	81	106°	41'	12.99"	49°	22'	33.56"
3	106°	42'	21.1"	49°	23'	49.99"	82	106°	41'	12.99"	49°	22'	37.2"
4	106°	42'	20.95"	49°	23'	45.79"	83	106°	41'	17.41"	49°	22'	37.2"
5	106°	42'	15.99"	49°	23'	45.85"	84	106°	41'	17.82"	49°	22'	37.55"
6	106°	42'	15.91"	49°	23'	43.59"	85	106°	41'	18.41"	49°	22'	38.51"
7	106°	42'	10.97"	49°	23'	43.67"	86	106°	41'	18.81"	49°	22'	39.83"
8	106°	42'	10.87"	49°	23'	41.07"	87	106°	41'	18.88"	49°	22'	41.92"
9	106°	42'	7.89"	49°	23'	41.12"	88	106°	41'	19.27"	49°	22'	43.01"
10	106°	42'	7.77"	49°	23'	37.24"	89	106°	41'	19.27"	49°	22'	43.91"
11	106°	42'	4.29"	49°	23'	37.28"	90	106°	41'	19.7"	49°	22'	43.91"
12	106°	42'	3.88"	49°	23'	25.32"	91	106°	41'	20.65"	49°	22'	45.43"
13	106°	41'	57.94"	49°	23'	25.41"	92	106°	41'	23.01"	49°	22'	48.1"
14	106°	41'	57.4"	49°	23'	10.81"	93	106°	41'	23.38"	49°	22'	48.69"
15	106°	41'	53.93"	49°	23'	10.24"	94	106°	41'	27.41"	49°	22'	48.63"
16	106°	41'	53.82"	49°	23'	6.69"	95	106°	41'	27.56"	49°	22'	52.99"
17	106°	41'	43.9"	49°	23'	6.84"	96	106°	41'	27.98"	49°	22'	53.24"
18	106°	41'	43.75"	49°	23'	2.62"	97	106°	41'	29.51"	49°	22'	54.7"
19	106°	41'	39.79"	49°	23'	2.69"	98	106°	41'	30.52"	49°	22'	56.36"
20	106°	41'	39.63"	49°	22'	58.16"	99	106°	41'	33.28"	49°	22'	57.26"
21	106°	41'	34.69"	49°	22'	58.23"	100	106°	41'	35.31"	49°	22'	59.27"
22	106°	41'	34.59"	49°	22'	55.65"	101	106°	41'	35.53"	49°	23'	0.49"
23	106°	41'	31.12"	49°	22'	55.7"	102	106°	41'	35.59"	49°	23'	0.49"
24	106°	41'	30.72"	49°	22'	43.73"	103	106°	41'	36.24"	49°	23'	0.48"
25	106°	41'	19.31"	49°	22'	43.89"	104	106°	41'	36.24"	49°	23'	0.54"
26	106°	41'	19.09"	49°	22'	37.09"	105	106°	41'	37.39"	49°	23'	0.67"
27	106°	41'	13.13"	49°	22'	37.18"	106	106°	41'	38.97"	49°	23'	1.05"
28	106°	41'	12.86"	49°	22'	29.42"	107	106°	41'	39.71"	49°	23'	1.4"
29	106°	41'	3.95"	49°	22'	29.55"	108	106°	41'	39.71"	49°	23'	2.75"
30	106°	41'	3.81"	49°	22'	25.67"	109	106°	41'	41.24"	49°	23'	2.75"
31	106°	40'	58.86"	49°	22'	25.74"	110	106°	41'	41.24"	49°	23'	2.74"
32	106°	40'	58.75"	49°	22'	22.49"	111	106°	41'	42.25"	49°	23'	4.3"

33	106°	40'	43.89"	49°	22'	22.71"	112	106°	41'	43.69"	49°	23'	6.86"
34	106°	40'	43.81"	49°	22'	20.13"	113	106°	41'	45.97"	49°	23'	6.86"
35	106°	40'	38.83"	49°	22'	20.2"	114	106°	41'	46.74"	49°	23'	6.93"
36	106°	40'	38.78"	49°	22'	18.27"	115	106°	41'	48.47"	49°	23'	7.58"
37	106°	40'	33.82"	49°	22'	18.33"	116	106°	41'	50.15"	49°	23'	8.61"
38	106°	40'	33.73"	49°	22'	15.73"	117	106°	41'	50.75"	49°	23'	9.09"
39	106°	40'	32.87"	49°	22'	15.48"	118	106°	41'	53.83"	49°	23'	9.67"
40	106°	40'	32.22"	49°	22'	15.12"	119	106°	41'	53.83"	49°	23'	10.35"
41	106°	40'	28.75"	49°	22'	15.18"	120	106°	41'	57.35"	49°	23'	10.99"
42	106°	40'	28.56"	49°	22'	9.35"	121	106°	41'	57.35"	49°	23'	22.72"
43	106°	40'	1.81"	49°	22'	9.72"	122	106°	41'	57.83"	49°	23'	25.49"
44	106°	40'	1.71"	49°	22'	7.14"	123	106°	41'	59.07"	49°	23'	25.49"
45	106°	39'	58.54"	49°	22'	7.19"	124	106°	41'	58.91"	49°	23'	25.95"
46	106°	40'	1.66"	49°	22'	10.26"	125	106°	41'	58.57"	49°	23'	26.52"
47	106°	40'	2.27"	49°	22'	10.65"	126	106°	41'	57.16"	49°	23'	28.07"
48	106°	40'	3.52"	49°	22'	11.03"	127	106°	41'	56.24"	49°	23'	29.6"
49	106°	40'	4.74"	49°	22'	11.2"	128	106°	41'	54.67"	49°	23'	29.6"
50	106°	40'	6.99"	49°	22'	10.4"	129	106°	41'	54.67"	49°	23'	25.39"
51	106°	40'	8.28"	49°	22'	10.12"	130	106°	41'	53.79"	49°	23'	25.39"
52	106°	40'	10.12"	49°	22'	10.07"	131	106°	41'	54.3"	49°	23'	24.51"
53	106°	40'	13.85"	49°	22'	10.5"	132	106°	41'	54.57"	49°	23'	19.66"
54	106°	40'	16.43"	49°	22'	11.18"	133	106°	41'	54.25"	49°	23'	16.77"
55	106°	40'	19.19"	49°	22'	11.38"	134	106°	41'	53.29"	49°	23'	13"
56	106°	40'	25.19"	49°	22'	10.89"	135	106°	41'	51.04"	49°	23'	12.55"
57	106°	40'	27.68"	49°	22'	10.82"	136	106°	41'	51.48"	49°	23'	25.5"
58	106°	40'	28.58"	49°	22'	10.89"	137	106°	41'	54.46"	49°	23'	25.46"
59	106°	40'	28.58"	49°	22'	14.14"	138	106°	41'	54.61"	49°	23'	29.66"
60	106°	40'	24.76"	49°	22'	14.23"	139	106°	42'	0.56"	49°	23'	29.58"
61	106°	40'	24.85"	49°	22'	16.85"	140	106°	42'	0.83"	49°	23'	37.34"
62	106°	40'	28.81"	49°	22'	16.8"	141	106°	42'	3.8"	49°	23'	37.3"
63	106°	40'	28.91"	49°	22'	19.69"	142	106°	42'	3.98"	49°	23'	42.48"
64	106°	40'	33.88"	49°	22'	19.62"	143	106°	42'	7.45"	49°	23'	42.42"
65	106°	40'	33.93"	49°	22'	21.57"	144	106°	42'	7.52"	49°	23'	44.37"
66	106°	40'	38.89"	49°	22'	21.49"	145	106°	42'	10.98"	49°	23'	44.32"
67	106°	40'	39.04"	49°	22'	26.02"	146	106°	42'	11.08"	49°	23'	47.14"
68	106°	40'	52.78"	49°	22'	25.83"	147	106°	42'	12.07"	49°	23'	47.42"
69	106°	40'	49.04"	49°	22'	22.69"	148	106°	42'	12.38"	49°	23'	47.53"
70	106°	40'	55.38"	49°	22'	22.69"	149	106°	42'	16.06"	49°	23'	47.47"
71	106°	40'	55.59"	49°	22'	22.86"	150	106°	42'	16.12"	49°	23'	49.29"
72	106°	40'	56.8"	49°	22'	23.74"	151	106°	42'	16.25"	49°	23'	49.36"
73	106°	40'	58.81"	49°	22'	25.07"	152	106°	42'	17.67"	49°	23'	50.26"
74	106°	40'	58.81"	49°	22'	25.76"	153	106°	42'	18.59"	49°	23'	51.17"
75	106°	40'	59.95"	49°	22'	25.76"	154	106°	42'	19.12"	49°	23'	51.96"
76	106°	41'	3.89"	49°	22'	28.13"	155	106°	42'	21.17"	49°	23'	51.92"

77	106°	41'	3.89"	49°	22'	29.58"	156	106°	42'	21.26"	49°	23'	54.4"
78	106°	41'	6.5"	49°	22'	29.58"	157	106°	42'	22.21"	49°	23'	55.15"
79	106°	41'	8.5"	49°	22'	30.67"	158	106°	42'	26.24"	49°	23'	55.1"

Зураг 1. Төслийн талбайн байршлын тойм зураг

Усан сүлжээ

Байнгын устай голууд нь татмын хэсэгтээ намгархаг байдаг. Хамгийн том гол нь Шарын гол бөгөөд гольдролын өргөн 3-5м, хөндийн өргөн 0.5-1.2км-т хүрдэг. Энэ нутаг эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай бөгөөд зун нь бороорхог дулаан бол өвөлдөө хүйтэрч цас ихээр ордог.

Цаг уурын хувьд

Жилийн дундаж хэм нь -1.9° бөгөөд 1-р сард хамгийн их хүйтэрч, агаарын хэм -40° -(-45°) 7-р сард хамгийн их дулаарч 38°C -д тус тус хүрдэг. Жилийн дундаж хур тунадасны хэмжээ 244мм, %-р сарын сүүл, 10-р сарын эхээр хүйтэрч эхлэх ба өвөлдөө хөрсний хөлдөлтийн гүн 2.0м-т хүрч дунджаар 0.5м зузаантай цасан бүрхүүл тогтдог. Ихэвчлэн баруун урагш чиглэлтэй 3.5м/сек хурдтай салхи салхилах ба хаврын улиралд салхины хурд ширүүсч 20м/сек-д хүрдэг.

Хөрс ургамал, ан амьтан

Уулын орой хажуугаар ой модоор бүрхэгдсэн байдаг. Ихэвчлэн нарс ургах бөгөөд голын хөндийгөөр бургас хус тохиолддог. Тус нутаг нь үнэг, чоно, буга, гөрөөс, туулай зэрэг ан амьтадтай.

Хүн ам, эдийн засаг, дэд бүтэц

ХАА, үйлдвэр, газар тариалан хөгжсөн хот суурин газруудтай ойрхон, зам харилцаа сайтай, өвөл зуны аль ч улиралд явахад саадгүй юм. Хамгийн гол үйлдвэрлэлийн нэгж нь жилд 2 сая тн нүүрс олборлох хүчин чадалтай Шарын голын нүүрсний уурхай юм. Уурхайчид нь 12000 хүн оршин суудаг Шарын гол хотхонд амьдардаг ба тус хотхон нь Дархан хоттой 65км төмөр замаар, 55км урт шороон замаар холбогддог.

Геологийн судалгааны түүх

Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт орших Бага Ноёны амны алтны шороон орд нь 1978-1982 онд хайгуул хийгдсэн бөгөөд Дархан хотын Геологийн анги Д.Гунгааням, Б.Болд-Эрдэнэ нар уг ажлыг хийж гүйцэтгэн 1984 онд батлуулсан. Уг орд нь тухайн үедээ Хан Хэнтийн нурууны алтны хүдрийн бүс Хүйтэн Бага ноёны бүлэг орд гэдэг нэрээр судлагдан БНМАУ-ийн ГУУУЯ-р батлуулсан байна. Хүйтэн бага ноёны бүлэг ордод 1991 онд “Шарын гол” ХК-ийн захиалгаар “Хүйтний гол” алтны шороон ордыг түшиглэн байгуулах ил уурхайн техник эдийн засгийн үндэслэл”-г Уул уурхайн хүрээлэн анх боловсруулсан бөгөөд 1994 оноос 2001 он хүртэл олборлолт явуулж байсан. Бага Ноёны хүйтний голын алтны шороон орд нь 1978-1983 онуудад талбайн эрэл үнэлгээ, хайгуул, нарийвчилсан хайгуул хийгдэж ордын нөөцийг С1 зэрэглэлээр 550.7 кг, С2 зэрэглэлээр 167.8 кг, балансын бусаар 364.9 кг тогтоож улсын нөөцийн комиссоор батлагдаж улмаар өдийг хүртэл “Шарын Гол” ХК, “Селигдар Монголия”, “Алтан Дорнод Монгол” зэрэг компаниуд хэсэгчилэн олборлож ирсэн юм. “Тэнгэрлэд” ХХК нь 2008 оны 02-р сарын 28-нд, “Барилга-Орд” ХХК-д ГУУДХ-ийн даргын 2010.06.16-ны 693 тоот шийдвэрээр Хүйтний голын 156.6 кг нөөц бүхий хэсгийг шилжүүлэн авч, 2019 оноос олборлолтын ажлыг эхэлсэн болно.

2. 2022 ОНД ХИЙСЭН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖИЛ

2022 оны Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт, биелэлт

“Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын үр дүнд тавих үндсэн шаардлага, байгалийн үндсэн бүсээс хамаарах агротехникийн шаардлага, ургамлын нөхөн сэргээлтийн үе шатууд, тарих ургамлуудыг сонгох болон нөхөн сэргээсэн газрыг хүн, мал, салхи, усны нөлөөгөөр эвдрэхээс хамгаалах, нөхөн сэргээж буй газрын хөрс, ургамлын хяналт шинжилгээнд тавих шаардлагын дагуу хийж гүйцэтгэх зорилго тавин ажилласан болно.

Хүйтний голын алтны шороон ордны хувьд ашиглалтын явцад хуулсан хөрсөө ашиглагдсан орон зайд дотоод овоолгоор шууд овоолох нь нөхөн сэргээлтийн зардлыг хэмнэх бодит боломжийг бүрдүүлнэ. Иймд ашиглагдсан орон зайд нь хөрс овоолж, угаасан элсийг ашиглагдсан орон зайд овоолох нөхцөл, боломжийг ашиглан ажиллав. Биологийн нөхөн сэргээлт хийхдээ “MNS 5918:2008” Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлагыг мөрдөв. Техник болон биологийн нөхөн сэргээлтийг лиценз талбайн зүүн хойно 3.5 га талбайд хийсэн. Техникийн нөхөн сэргээлтийг 2022 оны 04, 05-р сард хийж гүйцэтгэн, 05-р сарын 15-с биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийсэн. Мөн эврэлд орж орхигдсон газарт дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр 3.56 га газарт өөрсдийн хөрөнгөөр техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Ургамалжуулах ажлын зардалд 23.2 сая төгрөг. Дүйцүүлэн хамгаалах 3.56 га газрыг налуулах тэгшлэх, ургамалжуулах, хяналт мониторингийн шинжилгээ зэрэг нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын дүн 120.7 сая төгрөг зарцуулсан.

3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

3.1. Агаар орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажил:

Үйл ажиллагаа явагдахаас өөр газруудад машин, техникүүдийг замбараагүй явуулахгүй байх зааварчилгааг тогтмол өгч мөрдүүлж ажилласан.

Хүснэгт 2. Агаар орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажил

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Уурхайн тоног төхөөрөмж, авто тээврийн хэрэгслээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулахын тулд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгсэлд утааны шүүлтүүрүүдийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, тос, маслыг тогтоосон хугацаанд нь сольж байх.	Компанийн захирал	250 мот/цаг тутамд тээврийн хэрэгслүүдийн масло, маслын шүүр, агаар болон, түлшний шүүрүүдийг байнга сольж байсан. 1 машинд хийгдсэн ажил 1. масло 2ш*180.0 2. маслын шүүр 2ш*20.0 3. түлшний шүүр 1ш*20.0 4. Агаар шүүгч 1ш*30.0 5. Гидро шүүр 2ш*15.0 Нэг машинд хийгдсэн ажил 480.0мян.төг 480*5 машин=2 400.0 2400.0*2 удаа=4800.0 +17
3	Уурхайн ашиглалтын үед тоосжилт дарах зорилгоор усалгааг тогтмол хийх.		Усалгааг тогтмол хийж байсан. Зардал нь усан орчны зардалд орсон.
4	Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээний ажлыг хийлгэх	Уурхайн дарга	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан агаарын шинжилгээг 9-р сард хийлгэсэн.
4	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүдийнхээ төлбөрийг төлөх		Агаарын бохирдлын төлбөр 9500*5=45.0 төгрөг төлсөн.
	Нийт		4845.0 мян төг

3.2. Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх ажил

Ус, усан орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах:

Хараа-Ерөө голын сав газрын захиргааны даргын тушаалын дагуу уурхайн хэрэгцээт усыг Хараа-Ерөө голын сав газрын газар доорх уснаас хангах бөгөөд ус ашиглах гэрээг

сав газрын уул уурхай, эрчим хүч, усны асуудал хариуцсан мэргэжилтэнтэй гэрээ байгуулан гэрээний агуу ажилласан.

3.3. Хөрс, ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалахад хийгдсэн ажлууд

Хүснэгт 3. Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажлууд

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Газар эзэмших гэрээгээ орон нутагтай байгуулан төлбөрөө төлөх.	Компанийн захирал	2022 онд Хонгор сумын мэргэжилтэн Ц.Базарсадтай баталгаажуулсан. 1701.3 төгрөг газрын төлбөрт төлсөн.
	Нийт зардал		1701.3 мян.төг

Хүснэгт 4. Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалахад хийгдсэн ажлууд

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Олон салаа зам гаргахгүй байх	Уурхайн дарга	-
2	Гал түймрийн аюулаас хамгаалж гал унтраах багаж хэрэгслийг хотхонд байршуулсан.	Уурхайн дарга	Багаж хэрэгсэлд нийт 300.0 төгрөг
3	Орд орчмын ургамлын бүрхэц, зүйлийн бүрдлийн судалгаа	Компанийн захирал	Орд орчмын хяналт шинжилгээний ажлыг 9-р сард хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд зардал нь хяналт шинжилгээ, мониторингийн зардалд орсон.
	Нийт		300.0

3.4. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

Техник болон биологийн нөхөн сэргээлтийг лиценз талбайн зүүн хойно 3.5 га талбайд хийсэн. Техникийн нөхөн сэргээлтийг 2022 оны 04, 05-р сард хийж гүйцэтгэн, 05-р сарын 15-с биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийсэн. Техникийн нөхөн сэргээлтийн үе шат гэж эвдэрсэн газрыг цаашид аж ахуйн тодорхой зориулалтаар ашиглах зорилгоор хэлбэршүүлэн, бэлтгэл байдлаар нөхөн сэргээх үе шатыг хэлнэ. Тус дүйцүүлэх нөхөн сэргээлтийн талбай нь 3.56 га талбайг эзэлнэ. Биологийн нөхөн сэргээлтийг хийхэд “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага “MNS 5918:2008” стандартыг баримталсан. *Тэгшилгээний ажил.* Тэгшилгээний ажлын үндсэн зорилго нь үүсмэл гадаргууг тодорхой зориулалтаар ашиглахад тохиромжтой болгож, засч янзлах явдал юм. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн чиглэлээс хамаарч, гадаргуугийн тэгшилгээг нэлэнхийд нь ба хэсэгчилсэн байдлаар явуулна. Уурхайн

олборлолтын үйл ажиллагаанд өртсөн газрыг нэлэнхийд нь хийх тэгшилгээгээр хөрс боловсруулах, мод болон үр суулгалтын машин техник ажиллуулахад зөвшөөрөгдөх хэмжээний хэвгий үүсгэн газрын гадаргыг тэгшилнэ.

Суурь болон үржил шимт хөрсөөр хучилт хийх. Техникийн нөхөн сэргээлтээр ухагдсан нүх, уурхайн ухаашаас бусад хэсэгт чулуулгийн овоолгоос хийж дүүргэн тэгшилсний дараа суурь хурдасын овоолгыг хийж тараан тэгшилнэ. Тусгайлан овоолж хураасан шимт давхаргаас гарсан хөрсийг уг төслийн оршин буй нутаг болох ойт хээр, хээрийн бүсэд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн гадаргад шимэрхэг үеэс гарсан хөрсөөр 10-15см, дараа нь шимт давхаргын хөрсөөр 5-10 см зузаантай хучилт хийнэ.

Хүснэгт 5. Нөхөн сэргээлт болон дүйцүүлэн хамгаалах ажлын биелэлт

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Ашиглагдсан орон зайд хөрс болон хоосон чулуулгаар дотоод овоолгоор дүүргэлт хийнэ. Дотоод овоолгоор нөхөн дүүргэлт хийсэн талбайн гадаргууд тэгшилгээ хийсний дараа, шимт хөрсний овоолгоос үржил шимт хөрсийг нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэж буй талбай луу түрж 20см үеэр хучин хэлбэршүүлж засна. 2022 онд 2 га талбай гадаад овоолгоор, 2 га талбайд дотоод овоолгоор техникийн нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн.	Уулын инженер	2022 онд 1 га талбайд 67.8 мян.м ³ Шимт хөрсийг хадгалах, хамгаалах ажил хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд 2022 онд уулын ажил төлөвлөгөөт хугацаанд эхэлж чадаагүй тул улирлын чанартай холбоотойгоор биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдээгүй болно.
2	5 га талбайд дүйцүүлэн хамгаалах ажил хийхээр төлөвлөсөн.		Хонгор суман дах эвдрэлд орж орхигдсон газарт дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр 3.56 га газарт өөрийн хөрөнгөөр техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийж гүйцэтгэсэн.
	Нийт зардал		120705.7 мян.төг

Хүснэгт 6. Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын задаргаа

№	Ажлын нэр	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Элэгдэл /мян.төг/	Нийт зардал, мян.төг
1	Шимт хөрсийг хадгалах, хамгаалах ажлын зардал	га	1		914.50
2	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын талбайг тэгшлэх ажлын зардал	га	3.56	1342.59	66439.8
3	Үржил шимт хөрсөөр талбайг хучиж тэгшилнэ	мян.м ³	10.6	609.29	30151.4
4	Ургамалжуулах ажлын зардал	га	3.56		23200.0
Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын дүн				1951.9	120705.7

Зураг 2. Шимт хөрсөөр хучилт хийж байгаа байдал

Зураг 3. Шимт хөрсөөр хучилт хийсний дараа

Зураг 4. Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын явц

Зураг 5. Нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбай

3.5. Тэр бум мод хөтөлбөрийн биелэлт

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Тэр бум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд 500ш мод тарихаар төлөвлөв.	Компанийн захирал	Тэр бум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд Хонгор сумын 1-р баг усан сангийн хажууд цэцэрлэгт хүрээлэнгийн ногоон байгууламж байгуулахад нийгмийн хариуцлагын хүрээнд дэмжлэг үзүүлэн ажилласан.
Нийт зардал			10000.0 мян.төгрөг

3.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 7. Хог хаягдлыг менежментээр хийгдсэн ажлууд

Д.д	Төлөвлөгөө	Хариуцсан эзэн	Биелэлт, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Ахуйн хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагагай гэрээ байгуулан зайлуулах.	Компанийн захирал	2022 оны 05-р сарын 01-нээс тус оны 12 сарын 25 хүртэл хугацаатай гэрээг Хонгор сумын ЗДТГ-ын ТҮХ-ын ажилтантай гэрээ байгуулсан.

2	Хог хаягдлын төлбөрөө төлөх.		Хог хаягдлын төлбөрт сард 20.0 нийт жилд 160.0 мян төгрөг тушаасан бөгөөд Хаан Банкны 100190200947 тоот дансанд шилжүүлсэн.
3	Ахуйн хаягдлыг хаях цэг байгуулах.		Заасан газраас өөр газар хог хаяагүй.
4	Хог хаягдлын гэрээнд заасны дагуу эзэмшил газрын ойролцоо талбайг цэвэрлэх		Өөрийн байгууллагын эргэн тойронд 50м газрыг тогтмол цэвэрлэж байсан.
5	Орчин тойрондоо гэрэлтүүлэг хийсэн.		Хотхоны зам талбай, уурхайлалтын хэсэгт гэрэлтүүлэг нэмсэн. Дотоод зардалд орсон
Нийт зардал			160.0 мян.төгрөг

3.7. Түүх соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс

Ордын ашиглалтын талбай түүний ойр орчимд түүх соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс байхгүй болно.

3.8. Химийн бодис эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Тус төсөл нь химийн бодис ашиглаагүй.

3.9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулсан. Үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга хариуцан ажилласан.

Хүснэгт 8. 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн удирдлага зохион байгуулалтын ажил

№	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хариуцсан эзэн	Тайлбар, зарцуулсан зардал мян.төг
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөж ажилласан.	Уурхайн дарга	Дотоод төлөвлөгөөг
2	Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд орон нутагтай хийсэн гэрээний дагуух ажлуудаа хийж гүйцэтгэсэн	Компанийн захирал	
2	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээлтийн талаар хийсэн ажлын тайланг Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн өгсөн.		

3.10. Хяналт шинжилгээний ажлын биелэлт

№	Хяналт шинжилгээний дээж	Хяналт шинжилгээний үзүүлэлт	Хяналт шинжилгээ явуулсан хугацаа	Хяналт шинжилгээ явуулсан байршил	Хяналт шинжилгээ хийсэн багаж, холбогдох стандарт
1	Агаар	Агаар орчны бохирдол агаар дахь тоосны агууламж, Хүхэрлэг хий, Азотын давхар исэл	9 сард	Уурхайн орчимд	Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, Агаарын чанар- хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 6063:2010, Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2007 Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016 Агаарын тоосжилтыг Dusttrak 8530 Шинжилгээний аргын стандарт, MNS 17.2.5.12:88 MNS 17.2.5.11:88
2	Ус	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактерлогийн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, рН, цахилгаан дамжуулах чанар, Cl, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , CO ₃ , HCO ₃)	9 сард	Унд ахуйн ус	Усны тухай хууль, Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага MNS 4943:2008, Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148:2010, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900: 2005, Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологи, түвшинд тавих үндсэн шаардлага MNS 4288:1995,
3	Хөрс	Хөрсний агрохими, нийт азот, хөдөлгөөнт фосфор, солилцох кали, карбонат, Хүнд металл (Cr, Pb, Cd, Ni, Zn), бактери	9 сард	Уурхайн эвдэгдээгүй хөрс, эвдэгдсэн хөрс	- MNS3985-87 Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл - MNS3310-91 Хөрсний агро химийн үзүүлэлтийг тодорхойлох - MNS2305-94 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам - MNS(ISO)4814:1999. Атом Шингээлтийн Спектрометрээр шинжилгээ хийх

2022 оны Орчны Хяналт Шинжилгээний ажлыг тус оны 9-р сард хийж гүйцэтгэсэн. Тус орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасны дагуу ус, агаарын тоосжилт, агаарын бохирдол, хөрсний шинжилгээ хийсэн.

Хүснэгт 9. 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Д.д	Зардлын утга	Нийт зардал, мян.төг
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	4845.0
2	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	1701.3
3	Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	300.0
4	Хог хаягдлын менежментээр хийгдсэн ажлын зардал	160.0
5	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	27000.0
6	Нөхөн сэргээлт, дүйцүүлэн хамгаалах ажлын зардал	120705.0
7	Тэр бум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн ажлын зардал	10000.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	300.0
9	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	Дотоод зардал
	2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардлын дүн	165011.3

ДҮГНЭЛТ

“Барилга орд” ХХК-ийн "Хүйтний гол" алтны шороон ордын талбай нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт байрладаг ба Улаанбаатар хотоос 215 км, Хонгор сумаас 20 км зайтай оршдог.

Хүйтний голын уурхайн нийт эдэлбэр тайлбай 29.01 га байна.

2022 онд 14.4 мян.м³ хөрс хуулж 32.1 мян.м³ элс олборлосон. 1.5 га талбайд уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж 1.0 га талбайд 67.80 мян.м³ шимт хөрс хамгаалах ажил хийгдэн.

2022 онд эвдрэлд орж орхигдсон Хонгор сумын нутагт дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр 3.56 га газарт өөрсдийн хөрөнгөөр техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Нийт нөхөн сэргээлтийн зардалд 120.7 сая төгрөг зарцуулж нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу хийж хүлээлгэн өгсөн. Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн гүйцэтгэлийг Хонгор сумын Засаг дарга, Хонгор сумын байгаль орчны мэргэжилтэн нарын төлөөллүүд хүлээн авсан болно. Биологийн нөхөн сэргээлтийг хийхэд “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага “MNS 5918:2008” стандартыг баримталсан.

2022 оны Орчны Хяналт Шинжилгээний ажлыг тус оны 9-р сард хийж гүйцэтгэсэн.

Тус орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасны дагуу ус, агаарын тоосжилт, агаарын бохирдол, хөрсний шинжилгээ хийсэн.

Нийт 2022 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтэд нийт **165011.3 мян.төгрөг** зарцуулсан байна.